

**HORSENS-
HAMMER
ÅRBOG
1977**

LIDT OM VODSKOV BYS HISTORIE

Indtil omtrent 1900 bestod Vodskov by kun af et lille antal gårde og huse, hvoraf de fleste lå i området ved Den røde Gård og langs den vej, der nu hedder Vodskov Byvej.

Dette gamle Vodskov har man i vort århundrede kaldt Gammel Vodskov (i modsætning til stationsbyen Vodskov, der skød op nede ved banen, efter at denne var anlagt. Herom senere. I Gl.Vodskov var der to gadekær. Det største - Flyet - lå, hvor nu Tingvej og den vej, der nu hedder Flyet, støder sammen. Det andet lå syd for Den røde Gård, der hvor der nu går en sti fra Tingvej til Lindevang. - Det gule hus, Rønnebo, der ligger på hjørnet af Tingvej og Havremarken, er den gamle jordemoderbolig, og vejen fra landevejen (Aalborg-Sæby landevej = Vodskovvej) til jordemoderboligen kaldtes Jordmodervej. Den var forbindelsesvej fra landevejen til Gammel Vodskov og slog mange sving. Den gik, hvor nu dele af vejene Flyet, Bygmarken og Havremarken går. Fra hjørnet af Flyet og Bygmarken gik en vej til Vodskov Byvej omtrent hvor nu Gammel Vodskovvej går. I tidens løb var nogle af gårdene flyttet ud fra Gammel Vodskov.

Nord for Vodskov ligger Hammer Bakker, hvor der til langt ind i forrige århundrede var mange beboere, der havde små ejendomme, som de drev. Manden gik gerne på arbejde på gårdene i omegnen, men daglønnen var lille,

Metodi: Se, det summer af Sol.

Fremling, stands! Se, Naturen dig maler
herligt Skue fra Bakker og Skov.
Kæmpehøje om Oldtiden taler,
brune Sletter om Isbræens Plov.
Kirken knejser, Himlen blaauer,
Skolen titter bag grantætte Vagt.
Fjord i Sølvglimt for Solskin og Maane
bygger Bro mellem Sejlere lagt.

Vinterdag giver Bakkerne Kaabe,
Sne til Bræme for Slæde og Kilk,
stolte Grøner i Rinfrost og Taage
drysser Perler til Sivgræs og Stilk,
men naar Sommer spætter Enge,
Blomster myldre, og Skoven er grøn.
Søndagsgæster i Klynge da længe
juble: Vodskov, hvor er du dog skøn!

Vendelbo, du i Sagaen skriver
„Husby Hule“ i Frihedens Skjold,
Kraft i Arm og i Tanke du bliver
altid forrest mod fremmedes Vold.
Staa paa Vagt for Hjemmets Dore -
Tempelvagten for Ære og Ret,
for dit Folk og dit Hjem vil vi føre
Flaget højt for den kommende Æl.

Hjemling, syng om dit Hjem og din Kvinde.
over Arbejd et jublende Kor.
syng dig Glæde og Solskin i Sinde,
syng for alt, som paa Kærlighed tror.
Vodskov, dine Hjem i Klynge,
mellem Høje paa Marker og Kær,
gæstemild er dit Folk, lad os synge,
Sangen adler og signer din Færd.

(1910)

Sigurd Ersted

(Sigurd Ersted var førstelærer
i Vodskov 1894 - 1935)

og beboerne i bakkerne var meget fattige. I et af husene i Hammer Bakker var forfatteren Niels Anesen født, og han giver i sine bøger en levende skildring af de fattige forhold, folk levede under i Hammer Bakker omkring år 1900, men han skildrer også smukt det sammenhold og den hjælpsomhed, der var mellem beboerne.

Omkring 1890 kom sagfører Anders Olesen til Vodskov. Han drev sagførerforretning i Nørresundby, men boede i Vodskov. Han opkøbte de fleste af småejendommene i Hammer Bakker og beplantede de sandede marker med nåletrær, og nu er der kun ganske få beboere tilbage i bakkerne.

En stor del af Hammer Bakker var bevokset med lyng, og i lyngen voksede en del ege- og bøgepur, som var rester af de skove, der indtil 17. århundrede dækkede bakkerne. Da nåletræerne voksede op og gav læ, begyndte de gamle ege- og bøgetræer at vokse.

De havde i et par hundrede år kæmpet for at holde livet og klare sig mod blæsten og lyngen. Men nu er der vokset mange træer op, som er direkte efterkommere af de skovtræer, der for flere hundrede år siden voksede i bakkerne.

Syd for Vodskov lå gårdenes overdrev, hvor kreaturerne gik om dagen. Vodskov Byvej 21 kaldtes i gamle dage Hyrdehuset, og her boede byhyrden. Køerne blev drevet ud ad en "drøvt", der altid var en temmelig bred vej, fordi der skulle være plads til at drive en flok køer ad den. Fra Gl. Vodskov gik der to drøvter mod syd, østre og vestre drøvt. Østre drøvt gik der, hvor nu Skippersmindevej går, medens vestre drøvt, der i tidens løb var slidt ned i terrænet og var blevet en hulvej, stadig har navnet Drøvten.

Sagfører Anders Olesen kom til at sætte sit præg på egnen på mange måder. Han købte ikke alene jord i Hammer Bakker, men købte

"Anesminde", Vodskovvej. -Udflyttet fra Gl. Vodskov. Den nu nedrevne lade er bygget 1860. Stuehuset 1864. Kaldes også "Kongstedet". Jorden er nu frasolgt.

"Anesminde" ejes af frk. Ottilie Jensen. Frk. Jensens fader, Jens Peter Jensen blev i 1905 udnævnt til sognefoged og var i en lang årrække sognefoged i Hammer sogn. Hst.

også flere af gårdene i Vodskov. En hel del af jorden fra gårdene blev beplantet med nåletræer. Arealet syd for Tingvej mellem Kirkevej og Drøvten var nåleskov til efter krigens slutning i 1945, sådan at den vej, som nu hedder Granlunden, havde tæt skov på begge sider fra Drøvten til Kirkevej indtil sidst i fyrrerne. En del af den bedste jord fra gårdene kom til at høre til gården Skovgården, som sagfører Olesen lod bygge af bindingsværk i 1908. På den bakke, der kaldtes Tidselbakken byggede han Vodskov kirke, så folk fra Vodskov ikke længere var henvist til den 5 km lange vej gennem bakkerne til Hammer kirke, hvis de ville i kirke.

Kirken var færdig i 1909. Dens arkitekt var den senere bekendte Jensen Klint, der især er kendt som arkitekt for Grundtvigskirken i København.

Sagfører Olesen skænkede jord til Vodskov nye skole, der blev bygget 1910, og til Forsorgscentret for åndssvage, hvis første bygning blev taget i brug 1916.

Da jernbanen fra Nørresundby blev anlagt, havde man mange diskussioner om, hvor den skulle gå, og hvor der skulle være stationer o.s.v. Den kom til at gå parallelt med landevejen, og der blev lagt en station omtrent midtvejs mellem Vodskov (Gl.Vodskov) og Rærup, og den fik navnet Vodskov. I begyndelsen var det kun en lille

station, der blev passet af en dame, hvis mand var baneformand. Efterhånden blev der bygget nogle huse ved landevejen ud for stationen og ved vejen fra landevejen til stationen. Det er den vej, der nu

Dejlige Klokker! Hvor smukt I dog lyder,
naar I tilsammen slaar Tonerne an.
Toner, som klinger, saa Hjertet sig fryder.
ja, sorgfyldte Hjerter I glæde kan.

Dejligst dog klang I paa Juleaften,
da I tilsammen sang Julen ind,
da fik vi mærke, at I ejer Magten
til at vække hvert sovende Sind.

Det var den første Jul, vi jer hørte,
derfor vel klang I og allerbedst.
Thi jeres Toner saa mange førte
ind til at holde Julefest.

Herlige Klokker! ja kald paa mangan
op til det dejlige Kirkehus,
der tage Del i Salmesangen,
under et mægtigt Orgels Brus,

Og kald til Arbejd i Morgenstunden
hver Sjæl, som bor i Bakke, i Dal.
Mind os om Hvile i Aftenstunden.
naar vi har dine Bedeslag talt.

Herlige Treklang! O, maa dine Toner
bringe Velsignelse ind i hver Sjæl.
Minde os om vor store Forsoner,
der kom til Jord en Julekvæld.

Mægtige Klokker! Herlige Treklang!
Kald paa hver en i den lille By
op til den lyse, skønne Kirke,
under dens Hvælvinger søge Ly.

Dejlige Klokker! Naar ikke mere
Toner af Treklang jeg høre kan.
O, ring saa mægtig for Stovet, som bæres
til Hvile og Fred i Gravens Land.

I Aalborg Amtstidende kunne
man d.2.jan. 1910 finde oven-
stående digt, der tolker en
glæde over de nye kirkeklok-
kers klang over Vodskov. Kir-
ken var som nævnt i teksten
indviet 1909.

Digtet var anonymt, men vi
kan røbe, det er skrevet af
fru Ersted (gift med lærer
Ersted, Vodskov skole). Hst.

hedder Smedepladsen, fordi en af de første håndværkere, der slog sig ned i byen, var en smed, der havde sin smedie ved denne vej. Lige ved stationen blev der bygget et forsamlingshus, der senere blev til et afholdshotel, og endnu senere til Vodskov kro.

I 1924 blev der anlagt en jernbane fra Vodskov over Hjallerup til Øster Vrå, og nu blev Vodskov station et lille trafikknudepunkt med tog i tre retninger.

Når der holdtes det store hestemarked i Hjallerup i begyndelsen af juni, passeredes Vodskov af lange godstog med heste, og mange markedsgæster kom også med toget til Hjallerup. Men banen fra Vodskov til Øster Vrå fik alligevel aldrig nogen stor trafik. Da den blev åbnet, var privatbanerne ved at være på retur. Den var planlagt allerede før første verdenskrig, og noget af jordarbejdet var påbegyndt, men det blev standset ved krigens begyndelse i 1914 og kom først i gang igen efter 1918.

I årene fra 1940 til 1945, da al privatkørsel med biler var standset var der stor trafik på jernbanerne, men efter krigens afslutning i 1945 gik trafikken mere over til at blive landevejstrafik.

1950 blev jernbanen Vodskov-Øster Vrå nedlagt, og i 1969 standse Sæbybanen, og dermed var det slut med Vodskov som stationsby.

Den tidligere jernbanestation, der ligger for enden af smedepladsen er i år (1973), ombygget til isenkramforretning.

Da der var kommet jernbane til Vodskov, voksede der lidt efter lidt en lille stationsby op. Forskellige håndværkere slog sig ned her, og der blev et par købmandsforretninger og telefoncentral, men nogen rigtig fart var der ikke i byggeriet før omkring 1950.

Gammel Vodskov og stationsbyen var to selvstændige byer, kirken lå for sig selv oppe på bakken, og midtvejs mellem kirken og byen lå fra 1910 skolen, der også lå for sig selv. Vejen fra landevejen til skolen, der nu hedder Granlunden, gik igennem tæt granskov fra Drøvten til Kirkevej. Efterhånden blev der bygget nogle huse langs vestsiden af Kirkevej mellem skolen og landevejen, men langs østsiden af Kirkevej var der tæt granskov til efter krigens afslutning. Der blev også bygget enkelte huse langs den del af Langbrokrovej, der ligger vest for Kirkevej.

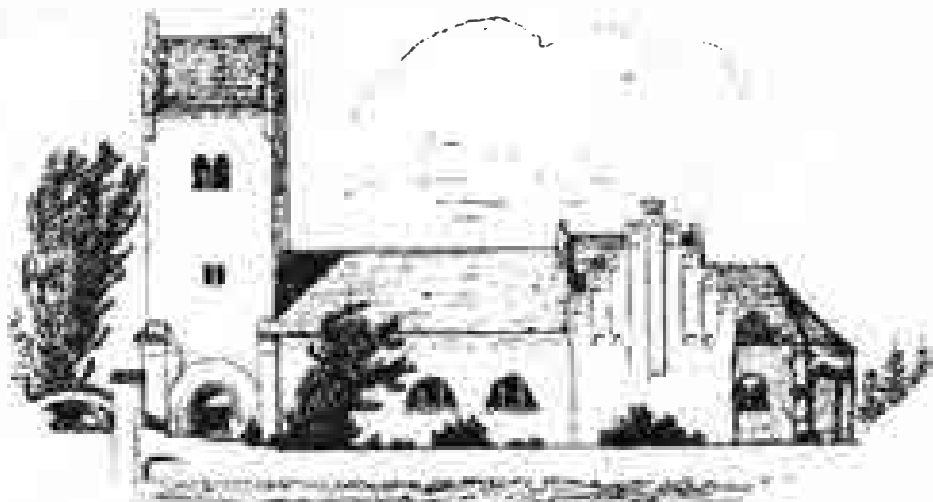
På arealet mellem Granlunden, Drøvten, Langbrokrovej og Kirkevej blev de første huse bygget i slutningen af fyrrerne. Militærdepotet, der ligger på hjørnet af Valnøddevej og Drøvten blev anlagt på denne plads lige efter krigen. Det lå omgivet af granskov og i så stor afstand fra byen, at det ikke skulle kunne genere nogen. I dag, 1973, ligger det omtrent midt i byen.

Træerne i granskoven mellem Kirkevej og Drøvten væltede næsten allesammen under en voldsom orkan i februar 1953. Der blev plantet

nye træer, men i løbet af få år blev arealet solgt som byggegrunde, og der blev anlagt nye veje.

Mens sagfører Olesen levede, tog han hver dag med toget til Nørresundby, hvor han havde sit sagførerkontor. Når han gik til toget, fulgte han sjældent Kirkevej, men gik ad en sti gennem granskoven. Et stykke af stien gik der, hvor Enebærvej går nu. Man kaldte stien "Sagførerens Sti" så længe skoven eksisterede.

Omkring 1930 begyndte man at udnytte mergelen i det store mergelleje ved Kinnerup. Mergelen blev transporteret ud ved hjælp af tipvognstog. Da egnen vest for Vodskov skulle forsynes med mergel, blev der lagt skinner ind gennem granskoven, hvor nu Stubmarken og Valnøddevej går, og videre tværs over Kirkevej, og hvor nu Brorsonsvej går, forbi gårdene Skovlund og Langbrokro. Mergelbanen fortsatte vest på helt forbi hovedvej A 14.

Brorsonsvej var oprindeligt en del af en skolesti fra Skovlund og gårdene der omkring, til den gamle skole i Gl. Vodskov.

Vodskov kirke, tegnet af Richard Nielsen. Vi kender tegningen fra Horsens-Hammer menighedsblad. Billedhugger William Jessen drev som bekendt i mange år et lille bogtrykkeri i Gl. Vodskov. Han trykte bl.a. menighedsbladet og fik sin ven Richard Nielsen til at lave tegninger af Vodskov, Horsens og Hammer kirker til bladet. Richard Nielsen har iøvrigt i den sidste halve snes år holdt sommerferie i Hammer Bakker. Hst.

I årene efter 1950 begyndte byen at vokse stærkt, og der blev anlagt mange nye veje. Skoven mellem Kirkevej og Drøvten forsvandt, og på markerne vest for Kirkevej blev der en hel ny bydel. Senere blev arealet mellem stationsbyen og Gl. Vodskov bebygget, så de to byer blev bygget sammen. Fra Vodskov kirke til hovedvej A 10 gennem Gl. Vodskov blev den nye Tingvej anlagt, så man undgik de mange sving mellem kirken og landevejen.

Der blev efterhånden brug for mange nye navne til de nyanlagte veje. Vodskov borgerforening kom med forslag til navne, og Horsens-Hammer sogneråd stadfæstede dem. Navngivningen var sat i system: øst for Kirkevej var der f. eks. navne på træer, buske og kornsorter, vest for Kirkevej var der blomsternavne, og i området op mod kirken fik vejene navn efter salmedigtere. Og så beholdt man naturligvis de

gamle kendte navne: Skolevej (nu Granlunden), Kirkevej, Langbrokrovej, Drøvten, Sæbyvej og Aalborgvej. Sæbyvej var den del af landevejen, der går fra krydset ved Granlunden mod Sæby, og Aalborgvej var vejen fra samme kryds mod Aalborg. Nu hedder hele vejen Vodskovvej.

Da vejene på marken op mod kirken skulle have navn, og borgerforeningens bestyrelse i den anledning var samlet på Vodskov hotel, ville man give vejene salmedigternavne efter det princip, at de digtere, der havde flest salmer i salmebogen, først og fremmest skulle opkaldes. For at finde ud af det ringede man på pigen og bad hende om at skaffe en salmebog. Da hun bad værten om at låne en salmebog, kunne han selvfølgelig ikke regne ud, hvad borgerforeningens bestyrelse skulle bruge en salmebog til, for de plejede da ikke at synge salmer til deres bestyrelsesmøder. Han troede, de ville holde pigen for nar og sagde, at det var sikkert "Holmblads salmebog", de ville låne. Pigen blev sendt ind til dem med et spil kort, men kom tilbage med den besked, at det var en rigtig kirkesalmebog, der skulle bruges.

Læge Erling Fischer, Vodskov, skrev på den tid under navnet, Cata, vers til Jyllandsposten. De havde navnet "Cata-strofer". Kort tid efter skrev han en "Cata"-strofe om begivenheden med salmebogen uden dog at nævne Vodskovs navn. Han sluttede med, at vi derfor ikke skulle blive forbavsede, hvis vi fandt veje, der var opkaldt efter f. eks. Klør-knægt eller Hjerter-dame.

Nu er kun et af salmedigternavnene tilbage, nemlig Brorsonsvej. Grundtvigsvej hedder nu Rud.Petersensvej efter den kunstner, der har malet billedet af Kristoforus, der findes over alteret i Vodskov kirke. Ingemannsvej har fået navnet Henrik Stapesvej efter generalprokurør og statsminister Henrik Stampe, der var født i Hammer præstegård 1713. Kingsvej hedder Tidselbakken. Det navn har fra gammel tid den bakke haft, som kirken er bygget på.

At vejenes navne er forandrede skyldes, at Horsens-Hammer kommune ved den store kommunereform i 1970 blev en del af Aalborg kommune, og da man ikke ville have flere gader med samme navn i kommunen, måtte en mængde gader og veje i den nye Aalborg kommune have nye navne. Man ændrede navnene efter det princip, at når flere veje havde samme navn, beholdt den vej sit navn, der havde flest indbyggere. I Vodskov var der 32 navne, der skulle forandres. Der blev af byrådet nedsat en komite, som skulle foreslå nye navne, men da der ikke var medlemmer fra Vodskov i komiteen, blev der ingen navne foreslået, der havde tilknytning til lokale personer og stednavne. Alle navne, komiteen foreslog, var for Vodskov vedkommende navne på svenske byer og landskaber. I byen var der en del utilfredshed med de foreslåede navne, og lærer Høgsted Jensen satte sig derfor i for-

bindelse med et medlem af komiteen, og det blev en aftale, at hvis man fra Vodskov ville komme med velbegrundede nye forslag, var man villige til at tage hensyn til dem. Resultatet blev, at alle de svenskprægede navne blev kasseret, og i stedet fik man navne, som var taget efter gamle kort, f. eks. Tidselbakken og Møllebrinken, efter personer, som havde tilknytning til egnen, f. eks. Rud.Peterssensvej og Henrik Stampesvej, eller navne, som mindede om Vodskov fortid, f. eks. Langs Banen, Smedepladsen og Granlunden.

Vodskov vokser stadig videre ud. For tiden, efterår 1973, bygges modnes markerne syd for Skovgården, og der er bygget en hel ny bydel på den anden side af pensionistbyen Liselund på en del af Attrupgårds jord. Det er et byggeselskab "Lejerbo", der har opført dette boligkvarter, og der er indrettet både børnehave og fritidshjem for større børn derude.

Endvidere er der planer om et stort byggeri på jorden fra gårdene Skovlund og Langbrokro. Men der er rejst en hel del kritik af fuldførelsen af denne byggeplan på grund af støjen fra de mange flyvemaskiner, der hver dag passerer hen over Vodskov.

Den tiltagende bilkørsel ad landevej A 10 gennem Vodskov var efterhånden blevet meget generende, og på visse tider af dagen var det til sidst næsten umuligt at komme over vejen, i hvert fald for ældre mennesker, ligesom især kørselen af store lastbiler også gav megen støj og rystelser i husene langs vejen. Derfor har der i flere år været arbejdet på at lave en omfartsvej, og i november 1973 var den færdig, så den gennemgående trafik nu går uden om byen.

Vodskov er aldrig blevet en industriby, men man kan godt kalde den en plejehjemsby, og det har gennem årene sat sit præg på byen, såvel på gaden og i forretningerne som i kirken. Begyndelsen blev gjort i 1916, da Forsorgscentret for åndssvage åbnede sin første bygning i Hammer Bakker lidt nord for Vodskov kirke. Denne institution er blevet udvidet gang på gang, så den nu, i 1973, består af en mængde bygninger, der dækker et stort areal i et meget smukt område i bakkerne. Den har nu op imod 1000 patienter foruden en mængde, der er ude i privat pleje eller har plads ved et arbejde, som de kan magte.

Omtrent 1920 blev der åbnet et lille hjem for epileptiske mænd i en villa i Vodskov. Hjemmet, der fik navnet Fredhjem, blev udvidet flere gange, så der til sidst var plads til henved et halvt hundrede patienter. Da der til sidst var dårlig plads til nye udvidelser, flyttedes institutionen, der imidlertid var blevet overtaget af "Kolonien Filadeldia", uden for byen i nærheden af Attrupgård og fik navnet Attruphøj. Fredhjem blev købt af en diakon, som

lavede det om til et plejehjem og gav det navnet Limfjorden.

Imellem Gammel Vodskov og Attrupgård begyndte "Plejehjemsbyen Liselund" sin virksomhed i 1970. Liselund består af et plejehjem med plads til 50 plejepatienter. Uden om plejehjemmet er der opført en del huse med lejligheder af forskellig størrelse. Disse lejligheder kan lejes af pensionister, som kan få så megen hjælp fra plejehjemmet, som er nødvendig, for at de kan blive så længe som muligt i deres eget hjem.

I 1938 blev der bygget alderdomshjem i Vodskov. Horsens-Hammer kommune var en af de første landkommuner, der byggede alderdomshjem i overensstemmelse med Steinckes socialreform af 1933. Alderdomshjemmet har ikke undergået mange forandringer i de forløbne 35 år, og derfor er det i dag meget gammeldags, men er stadig et trygt og godt hjem for en snes ældre mennesker.

M. Jeppesen

Som det fremgår et par steder i teksten er "Lidt om Vodskov bys historie" skrevet i 1973.

Artiklen er skrevet af fhv. skoleinspektør M. Jeppesen, Vodskov.

M. Jeppesen er født på Østergård i Tranholm, Horsens sogn d. 23/8 - 1901. Han blev ansat som førstelærer ved Vodskov skole i 1935. I 1966 blev han udnævnt til skoleinspektør ved samme skole. Han tog sin afsked i 1968.

Hst.

VED GJØLBO-KARENS TOMT

Vel mødte, I, som her kom sammen
at fejre Hammerbakkefest!
Lad mindets alvor, festens gammen
sig blande, som det alt er bedst,
og kig med os i mindets billedbog,
hvor livet selv har tegnet som en mester.

Forstår man Hammer Bakkers sprog,
i eventyrets rige bli'r man gæster.
Med skov og moser, lyng og sand
er de jo alle skønne feers rige,
og vindens sus i skov og lyng og gyvel kan,
hvis man er lydhør, lidt om egnens fortid sige.

Vi aner vist, hvad bakkefolket sled og stred,
når sol og vind den magre jordbund bager.
Vi mindes, hvad bag sprækket væg de frøs og led,
når mosens is om natten som i jammer knager.
I dybe spor ad sandet vej og kroget sti
har mangan fattig særling humplet,
- og bryllupstog til Hammer kirke drog forbi - ,
ad dem man på den sidste rejse skumpled'.
Om fattigbønders kamp for daglig brød
hver hytte og hver øde tomt har minder.
Den magre agers korn til brød og grød
forvandlet blev af bakkelandets kvinder.
Til hoser og til vadmestøj blev fårets uld,
dets talg blev støbt til lys, og fårets skinker
var året rundt i søgn og helg en bakkebøndes sul;
det nærer' ham og hans med pølser og med finker.

- - Men nu! Det gamle svandt, og kommer man den vej i dag,
det andet er, som blikket til sig drager:
En kirke hvid med takket gavl og teglhængt tag;
en anstalts skorsten og et vandtårn over skoven rager.
Men ligger fortids slægter end i mulde,
og Brødlands mølle sank i lynilds brag,
trods bedre kår man kæmper dog tilfulde
den samme livets kamp den dag i dag.
Ved Gjølbo-Karens tomt vi flokkes her en skare,
som kæmper nutids kamp for nutids ret,
men som i troskab gerne vil bevare
al skøn natur, hver mindets plet.
Lad festen her i dag da være:
for denne skønne egn en tak til Gud,
en fest til hine tapre bakkebønders ære
og os en spore til i hver en kamp at holde ud.

Søndag den 26. juli 1953 havde forskellige foreninger i
Vodskov arrangeret stor fest i Hammer Bakker. Man havde sam-
mensat et større program. Vi kan bl.a. nævne:

Musik.....Eternitfabrikkens orkester, Aalborg.
Velkomst....sognerådsformand Simon Nielsen
Solosang....kantor Løgsted, Aalborg
Festtale....redaktør Larsen Ledet

(læs videre næste side)

Efter Simon Nielsens velkomst fremsagde skuespiller Henning Zibrandtsen den prolog, vi her har aftrykt på side 9. Heri gives der udtryk for glæde over Hammer Bakker, og vi mindes om de folk, der engang sled på deres små jordstykker i bakkerne. Gjelbo-Karen var en af de gamle i Hammer Bakker. Den "Brødlands mølle", der "sank i lynilds brag", er den mølle som sagfører Olesen i sin tid flyttede til Brødland i Hammer Bakker. Et lyn slog ned i den i slutningen af fyrrerne, og den nedbrændte.

Prologen er skrevet af gartner Lars Henriksen. Henriksen, der bor i Gl.Vodskov, var i en lang årrække ansat ved forsorgscentret.

Hst.

DA SLAVEKRIGEN NÅEDE TIL LANGHOLT

Rygtet om, at tugthusfangerne i Rendsborg - slaverne som de almindeligvis kaldtes - var brudte ud af fængslet og skændende og brændende drog op igennem Jylland, nåede Aalborg om morgenen den 31. marts 1848. Det fortaltes først, at de havde afbrændt Silkeborg og flere landsbyer, senere, at Ribe var plyndret og brændt, og at sværmen snart kunne ventes til Aalborg. Rygtet vakte den største forfærdelse overalt i byen, og alle var enige om, at der burde træffes kraftige foranstaltninger til at møde faren. Stiftamtmand Stemann sendte straks efter rygtets ankomst herredsfogden i Nørresundby, overavditor Timm følgende skrivelse:

Da kancelliråd, byfoged Lyng (Ribe) hertil har indberettet, at en høben løsladte forbrydere og vagabonder skal være trængte frem nogle mil sønden for Viborg og der gjort sig skyldig i mordbrand og mord, så må jeg tjenstskyldigen anmode Dem om uopholdeligen at gøre Deres jurisdictions sogneforstanderskaber opmærksomme herpå og foranledige, at der ej alene våges over at slige vagabonder ikke indsnige sig i byerne, men at der på passende steder indtil videre udsættes vagter, som kan underrette kommunen om, når nogen vagabondhob måtte nærme sig, samt at hver byes mandskab væbner sig med hvilke våben der for øjeblikket er for hånden, og endelig, at den ene kommune underretter den anden på hurtigst mulig måde, såsom ved ridende bud, klokkeringning, blus etc., når slige oprørsskarer måtte nærme sig. Når stiftamtet modtager nærmere efterretning, skal samme blive meddelt.

Aalborg stiftamtmandshus
d. 31. marts 1848

Stemann

Denne skrivelse - der ligesom den følgende her er gengivet efter Lønborg-Friis' "Den jyske slavekrig", som giver en ganske fortrinlig skildring af begivenhederne - blev kort efter modtagelsen ved ridende bud sendt til sognefogederne i Kær herred tilligemed følgende dagsbefaling:

Ved at meddele sognefogederne stiftamtets foranst. skrivelse, må jeg anmode Dem om ufortøvet at foranstalte følgende: sognets

våbenføre mænd tilsagte at holde sig beredte til, med hvad våben enhver kan få (navnligen lige bøjede leer) at beskytte byerne og nabobyerne mod hin røverskare, og vil der under anvisning af en eller anden mand, helst en sådan, som tidligere har været i krigstjeneste, blive at udsætte ridende vagtposter nat og dag på de steder, som ere passende til at iagttage, om nogen sådan skare nærmer sig, navnligen også ved fjordbredderne overalt, hvor der formodes at være landingssteder. Når nogen sikker underretning om slavernes tilnærmelse erholdes, bliver der øjeblikkelig at sende bud til de nærmeste sogne og videre hertil, samt om natten tillige kunne indrettes blus af gamle tjæretønder eller fastslyngede halmbånd dyppede i tjære og satte på forke, foruden stormklokkerne bør ringe. NB. til Aaby sogn: broen ved Ry-å bliver at besætte med vagtmandskab forsynet med øxer til i højeste nødsfald at afbryde broen. Denne skrivelse vil sognefogederne tillige have at meddele sogneforstanderskabenes formænd, hvem jeg også opfordrer til i forening med de øvrige medlemmer af sogneforstanderskabene at bistå sognefogden med råd og dåd. Videre skulle jeg pålægge sognefogeden efter stiftamtets ordre at forbyde alle og enhver at overføre nogen som helst person fra den søndre til den nordre side af fjorden, hvorom de, der have kåge eller fartøjer, straks underrettes.

Kjær herreds contoair, d. 31.marts 1848

Timm

Ovenstående skrivelser viser, at øvrigheden tog rygterne for fuld virkelighed, ikke underligt derfor, at deres indhold over alt vakte den største bestyrtelse. Stafeten til sognefogden i Horsens nåede hertil lidt over middag, og hans melding bragte snart alt i vor lille by i den største forvirring. Den daværende sognefoged, gårdejer Niels Gaarn, var netop i Nørresundby samme dag, men konen tog affære og skikkede en karl af sted til Langholt, Lyngdrup og de andre større gårde i sognet for at gøre herredsfogdens ordre bekendt. Denne blev imidlertid noget misforstået af de fleste, som mente, at opråbets hensigt var at kalde hjælp til Nørresundby, og mange af byens mænd drog derfor straks af sted der til. Byens største gårdejer¹⁾ ladede straks sin bøsse og satte af sted til hest. Kun enkelte var imidlertid så vel forsynede med våben; en anden gårdejer²⁾ bevæbnede sig med en økse, som han stak ned i den ene støvle, og red ligeledes til Nørresundby. På vejen kom han forbi en mand, som råbte: "Den er god, når der kommer noget i den!" og dermed pegede han på øksen, som han antog for en pistol.

De fleste af bymændene gik dog til Nørresundby og bevæbnede sig med høtyve, leer, plejle o. lign. Der var kun én mand tilbage i byen, han ville ikke med de andre, hvilket sikkert ikke skyldtes frygt, eftersom han, mens mændene var borte, morede sig med at bilde kvinderne en mængde historier ind om slaverne. Han var en af de få, der indså det urimelige i, at en skare tugthusfanger skulle kunne være så farlige. Sognefogden talte i Nørresundby med herredsfogeden, der skildrede den frygtelige ulykke for ham, men føjede til, at fjenden endnu var langt borte, og han opfordrede fogeden til at rejse hjem og

sætte byen i forsvarsstand, for det tilfælde, at det skulle lykkes slaverne at sætte over fjorden. De fleste af sognemændene var imidlertid komne til Nørresundby, hvor der også samledes store skarer fra de øvrige sogne i Kjær Herred. - Stemningen blev efterhånden løftet, og der forefaldt mangan en pudsigt scene. Henimod aften vendte de fleste tilbage. En flok Horsens-mænd mødte på hjemvejen en præst, der kørte ad Nørresundby til. Grebne af begejstring for fædrelandets vel standsede mændene vognen og spurgte præsten, om han var dansk- eller tyskvenlig. Da præsten havde svoret på, at han var det første, fik han lov at køre videre, og føreren gav ham den præstelige hilsen med: "Far med Gud, Faar!"

Efter sognefogedens hjemkomst blev en del karle i overensstemmelse med herredsfogedens ordre sendt ned til Vester Laden for at holde vagt ved færgestedet, og alle de øvrige våbenføre mænd fik ordre til at gå vagt rundt om i byen, der den gang havde adskillige flere gårde end nu. Hele natten gik der vagt, og sognefogeden inspicerede. "Fjenden" udeblev imidlertid af gode grunde, næste dag kom der meddelelse om, at alle rygterne var pure opspind, og man drog et lettelsens suk.

Under forskrækkelsen var det imidlertid gået op for bymændene, hvor slet forberedte man i virkeligheden var på at modtage en fjende, og at det for lignende tilfældes skyld var godt at være forberedt; krigen stod jo også for døren, og man vidste ikke, hvad den kunne føre med sig; måske kunne de holstenske oprørere følge efter. Denne frygt i forbindelse med den nationale stemning, der greb vort folk i disse tider, gjorde, at man overalt var villig til at efterkomme regeringens opråb om at danne frivillige korps. I Horsens fik man som andre steder smeden til at lave 1/2 alen lange spyd, som man satte på stærke stager. Nogle forhenværende soldater med en gammel korporal i spidsen indøvede karlene og de yngre mænd i våbenbrug. Øvelserne holdtes på gadejorden, der den gang ikke var udskiftet. Der holdtes også marchøvelser, og disse foretoges ad landevejen til Attrup, ligesom feltøvelserne heller ikke forsømtes, men foretoges på "Langtved" (øst for Nygård), der den gang var hede.

Fornævnte korporal, der oprindeligt var fra Vester Hassing og i sin soldatertid gik under dette navn, var en sand kæmpe; han var stolt af sin betroede stilling og udførte sit hverv med megen alvor. Blandt hans "rekrutter" var en forhenværende københavner³⁾, som undertiden var lidt lystig anlagt, og hvis vitser bragte mere munterhed i rækkerne end den alvorlige anfører kunne døje, hvorfor denne en dag gav københavneren en ordentlig lussing. Han beklagede sig til sognefogeden over den lidte krænkelser, og denne gav korporalen en irettesættelse; men han erklærede med fuld føje, at han var nødsaa-

get til at holde disciplin, og måtte han ikke det, ville han ikke have med øvelserne at gøre.

Den "virkelige krig", treårskrigen, var imidlertid brudt ud, og den optog nu sindene. Øvelserne hørte lidt efter lidt op; men endnu tror de gamle, at rygtet om slaverne var udsprede af kongen for at han kunne få lejlighed til at se folkets fædrelandssind. Dette var dog ikke tilfældet, men det betyder mindre, rygtet gjorde sit til at vække den energi og begejstring, der greb alle, unge og gamle, fattig og rig, i disse dage, og som de ældste blandt os endnu kan fortælle om.

Foranstående er for få år siden nedskrevet efter meddelelse af gamle folk på egnen og fremkommer for om muligt at give andre lyst til at redde lignende småtræk fra undergang.

Horsens, i decbr. 1913

N.Hald

Under titlen "Fra slavekrigen i Kær herred" stod ovenstående at læse som kronik i Aalborg Stiftstidende 23.jan.1914. Forfatteren er Niels Hald (1877 - 1954). Niels Hald efterfulgte i 1902 sin far Laurits Hald som førstelærer i Horsens (Langholt). Han virkede ved denne skole til 1942.

Med pen har Niels Hald på sit udklip fra Stiftstidende tilføjet følgende noter:

- 1) Staugaard i Storgaard
- 2) P.Melgaard, Lyngdrup
- 3) Nygaard, Stae, der dengang var landvæsenselev på Langholt (hovedgård).

Endvidere har han tilføjet følgende om en episode fra køkkenet på Langholt hovedgård:

Da meddelelsen kom til Langholt (hovedgård), gav jomfruen (frk.Hoff) ordre til pigerne, at de skulle få en mængde kartofler skrællede og kogte, hun mente, det var bedst at tage godt mod slaverne, og at et godt måltid mad nok skulle mildne dem.

Hst.

MARGRETHE JENSEN

Margrethe Jensen var datter af husmand Jens Andersen og hustru Ane Jensdatter, der boede i Hammer sogn. Hun var hele sit liv knyttet nær til gårdejer Pentz Jensen og hustru Mette Sofie, Skovlund i Vodskov, og de sidste år hun levede, boede hun sammen med Mette Sofie Jensen, der som enke boede i huset Grønningen 1 i Vodskov.

Omkring 1890 var der nogle beboere i Vodskov, der ønskede at oprette en privatskole, og Margrethe Jensen blev enelærer i den lille skole. Undervisningen foregik den første tid i storstuen på Skovlund, men i året 1891 opførtes Bøgelund, det lille gule, strå-tækte hus, der endnu ligger på sydsiden af Tingvej, omtrent over for Skovgården. Her flyttede Margrethe Jensen ind sammen med sin mor, og her foregik undervisningen, så længe privatskolen bestod. Hvor mange børn der var i skolen de første år, kan ikke oplyses i dag, men i 1898 var der 27 elever, og da skolen blev nedlagt i 1902, var elevtallet gået ned til 18.

Da privatskolen blev nedlagt, blev Margrethe Jensen ansat som lærerinde ved Gandrup skole og var der, til hun tog sin afsked og flyttede tilbage til Vodskov.

En af hendes elever, søn af daværende førstelærer Jacobsen, Gandrup, oplyser om hende, at hun var et elskeligt og beskedent menneske, der var meget afholdt og respekteret af såvel børnene som deres forældre. Hun havde en rygskade, så hun var ikke højere end en stor skolepige. Hendes helbred var ikke så godt, derfor førte hun en tilbagetrukket tilværelse, og det var vel også grunden til, at hun tog sin afsked allerede 1916 i en alder af kun 52 år. Hendes elever var altid velkomne hos hende, og det benyttede især mange af pigerne sig af.

Før sin død havde hun oprettet et legat, som hvert år til jul kan søges af 4 enlige kvinder i Vodskov. De første år kunne legatet kun søges af 2, fordi Margrethe Jensens kusine, Marie Nielsen, skulle have halvdelen af legatportionerne, så længe hun levede. Marie Nielsen døde på Vodskov alderdomshjem i 1943. Hun ligger begravet i samme gravsted som Margrethe Jensen på Vodskov kirkegård.

Legatet bestyres af Hammer sogns menighedsråd.

Vodskov d. 3. marts 1976

M. Jeppesen

KUNSTNERE I HAMMER BAKKER

En vandringsmand er kommet til et sted i Gl.Vodskov, hvor vejene deler sig, og han står ved et pænt hvidt vejskilt, opsat af kommunen. Her lytter han til en treklang: bonden, læreren, kunstneren.

Der mod øst, bag tjørnehækken og snebærbusken, lå den gamle stråttækte landsbyskole, hvor lærer Sigurd Ersted havde et virke for hjem, skole og kirke fra 1896 - 1936. Ved en en nyanlagt vej, der løber mod vest, står et smukt gammelt lindetræ og breder kronen over en grøn plæne. Her boede i årene fra 1904-lo om sommeren nogle kunstnere: Marianne og Jens Vige, Niels Bjerre, Niels Larsen Stevns og Thøger Larsen. Disse kunstnere følte sig stærkt knyttet til og inspireret af det alvorlige landskab i Hammer. Senere og efter 1914 kom andre kunstnere til, nemlig dyremaleren Resen Steenstrup, Rud Petersen, Johan Schlichtkrull og billedhuggeren N.Hansen-Jacobsen og Jens Lund m.fl. Her malede og digtede disse kunstnere om landskabet og de nøjsomme mennesker på fattigt, sandet jord. De boede, som Thøger Larsen skrev i mindeskriftet Hammer Bakker:

i små synkende huse i dybe læ
ved et ensomt træ.

Inden vandringsmanden går videre ad den gamle hedevej, som fører til bakkerne, ser han mod nord "den røde gård", hvor to søskende, Maren og Peder Pedersen, boede i mange år, og uden tanke og tale om noget, der hedder "Op og ned med kulturen", fandt man her en virkelig bondekultur, thi disse mennesker og bønder i den gamle gård meddelte sig selv så spontant og oprigtigt, at man kom til at tænke på karakterkultur.

I Gl.Vodskov traf jeg i 1938 en gammel syg kone, der kaldtes Vild-Stine. Hun stammede fra Vildmosen, deraf navnet. Hun boede, da jeg traf hende, i et af de små hyrdhuse til Attrupgård. Her lå hun i en mørk stue og var syg. Hun var blevet lidt mistænksom overfor sine medmennesker. Der var f. eks. altid ny-revet under et gammelt surt æbletræ, thi som naboen sagde til mig, nu mistænkte hun andre. Men det var nu ikke så mærkeligt, for Vild-Stine havde været indblandet i et drama i Hammer Bakker, beskyldt for at have sat ild på Store Jens Peters ejendom. Det endte med, at Vild-Stine, højt frugt-sommelig, blev indsat i Sundby arrest, hvor hun fødte sit barn - for kort efter at blive løsladt med fuld oprejsning og erstatning for uforskyldt varetægt. En knægt havde tilstået at have sat ild på

Jens Peters ejendom i Storedal. - Men jeg husker Vild-Stine, som hun lå der, mørk og indadvendt i et mørkt kammer. En stavlommelygte, som jeg ophængte over hendes seng, gav et lille lysglimt i hendes trøtte øjne.

Går man videre ad den gamle hedevej til Vodskov Kløve (den gamle Sæbyvej), ser man til højre Stormosen og "Valstedhus" (malerparret Meta og Resen Steenstrup fra årene 1915-23). Et smukt kunstnerhjem blev indrettet i det gamle husmandssted af Meta Steenstrup, som også opkaldte stedet efter sit barndomshjem Valsted ved Sebersund. I 1923 overtog billedhuggeren og skulpturkonservatoren ved Statens Museum, Jens Lund, denne ejendom, og her boede han og familien om sommeren til 1946. Jens Lund var en formens mester, som arbejdede i moseg, i sandsten og granit, og han har udført store arbejder rundt om i landet, bl.a. frontalfigurerne på Københavns Hovedbanegård, restaureret Frihedsstøtten, opstillet skelstenen ved Høllerup og flere andre granitarbejder.

På den nordvestlige side af Stormosen ligger nogle små strå-tækte huse, som måske snart vil synke i jorden. Efter maleren Jens Viges død i 1912 kom hans enke Marianne Vige ofte til Vodskov, og omkring 1915 blev hun ved sagfører Anders Olesens mellemkomst ejer af husmandsstedet Skovhuset. Her i fru Viges sommerbolig kom igennem årene mange gode kunstnere for kortere og længere tid, og her var altid god kunst i disse stuer. Et skønt billede, som jeg særlig husker, var malet af Jens Vige og forestillede en gammel bedstemor. Dette billede hænger nu på Skagen Museum. Heldigt var det, at maleren Johan Schlichtkrull reddede dette fra at komme i kakkelovnen sammen med andre billeder.

En anden betydelig kunstner, jeg husker fra årene omkring 1926 - 27 var maleren N.Larsen Stevns, når han vandrede med sine malergrej-er til Korsdalen, og jeg i tavs afstand betragtede hans kunstneriske virke, en oplevelse at se ham dreje de runde pensler i farve, nøje undersøge farvestyrken for derefter at sætte den på lærredet punkt for punkt, lys og skygge, en kamp med farve- og lysværdierne, en enestående koloristisk vision. - Og så kunstnerens kone Anna Larsen Stevns, der ved middagstid kommer gående med madspanden til maleren, et almuetræk fra denne periode.

I dag står jeg ved det gamle, gule og faldefærdige hus og tænker på denne store mesters indsats bl.a. i Viborg Domkirke, H.C.Andersens hus i Odense, Hjørring Bibliotek og så den skønne altertavle i Vrensted kirke og mange flere arbejder.

Samtidig med Larsen Stevns kom en anden kunstner for at besøge de gule huse, og det var digteren Thøger Larsen. Jeg tager sikkert ikke fejl, når jeg husker, at han gik og var svanger med samlingen

"Trækfuglene" (1927) med digtet "Sommerhalvåret", for han sluttede denne stilfærdige sammenkomst hos fru Vige med en afsked: "Farvel, det er atter jævndøgns tid"...

Thøger Larsen døde i 1928 som 53-årig. En dag finder jeg oppe i fru Viges brøndehus et planetarium, der fortæller lidt om Thøger Larsens astronomiske interesser, sirligt havde han her konstrueret vort solsystem, bevægeligt, håndgribeligt, netop hvad han digter om i "Bakker og Bølger" fra (1912): "Jeg står i dag på stjernens hvælv"...

-Og nede på skovvejen til Hammer Bakker står endnu et minde om digteren Thøger Larsen. Omkring 1926 har han ved hjælp af billedhuggeren N.Hansen-Jacobsens mejsel vist stjernebilledet "Karlsvoggen".

Billedhuggeren Hansen-Jacobsen var også en hyppig gæst om sommeren i Hammer Bakker og i "Højhuset". På vej til Grindsted, nord for "Torndal" havde han indrettet et smukt, enkelt hjem, og i sommeren 1936 og 1937 besøgte jeg ham ofte der, og som billedhugger og keramikker fortalte han mig mange værdifulde ting. Han havde nok af tid, når han slog sig til ro i "Højhuset", hvor der var en skøn udsigt over Hammer Bakker.

Går man fra "Højhuset" i sydvestlig retning, kommer man til "Ørndalshus" i nærheden af Røverdalen. I "Ørndalshus" boede efter lærer Sigurd Erstedts beretning Johan Skjoldborg under et arbejde, han havde her i Hammer Bakker med at sætte kronestene på de mange fredede gravhøje. ("Gravrøvere" havde nemlig været ved en af Tvillinghøjene).

Syd for Ørndal, ved Paradisdalen boede i årene 1918 - 1945 meleren J.C.Schlichtkrull i en ejendom, som han købte af "Emmer Laurits". - Schlichtkrull er måske den kunstner, der stærkest og mest trofast elskede Hammer Bakker. Her har han i ca. 30 år med kærlighed til den frie og ubundne natur malet de skønneste billeder, hvoraf to hænger hos gårdejer C.Olesen, "Skovgård" i Vodskov, et par andre i Nørresundby Bank og på Aalborg Museum.

I hjemmet hos Marie og Johan Schlichtkrull var min kone og jeg en jævnlig gæst, særlig under sidste verdenskrig. Her følte vi os trygge hos disse beskedne mennesker.

Når maleren sad i de lavloftede stuer og fortalte stilfærdigt om sin mangeårige lærergerning på akademiets malerskole, lyttede vi opmærksomt. Schlichtkrull havde selv været elev hos professor Carl Bloch, og han fortalte bl.a., at når elever kom til Carl Bloch for at få et igangværende arbejde korrigeret, sagde han ofte: "nu er jeg gammel, har svært ved at se, men jeg ved, at i jeres billeder skal

mere lys, mere lys.

I årene under krigen malede Schlichtkrull ikke mere, han sagde, at han ikke kunne skelne farverne. En aften i slutningen af april 1945 døde han i en alder af 79 år. Jeg husker tydeligt den måneskinsaften i den mørke, lavloftede stue, da plantør Simon Nielsen og jeg lagde den gamle maler i kiste og bar ham gennem gyvelen op i atelieret på bakken.

Inde fra Aalborg hørte vi dumpe drøn og flyvealarm. Dagen efter i det skønneste forårsvejr fulgte vi en lille skare af folk fra Hammer Bakker Schlichtkrull til hans sidste hvilkested på Hammer kirkegård.

Og selv om man står ved en korsvej - på et hjørne, kan man i dag ikke lade være med i ærbødighed at tænke på alle disse mennesker, der her har levet i og ved Hammer Bakker igennem kun 50 år - mennesker, der gør levet og ulevet liv til mere end liv.

William Jessen

 "Kunstnere i Hammer Bakker var oprindeligt trykt som kronik i Aalborg Stiftstidende den 21. november 1965.
 I foredrag - holdt på Vodskov skole - har William Jessen ligeledes fortalt om kunstnere i Hammer Bakker.

Hst.

SIDEN SIDST

Vi bringer her en Horsens-Hammer-kalender - omfattende tiden siden vor sidste forårsudstilling (1976):

Horsens-Hammer Idrætsforening blev 40 år.

Den 22.sept. 1936 blev HHI (Horsens-Hammer Idrætsforening) stiftet, og foreningen har således for kort tid siden kunnet fejre sit 40-års jubilæum. I vort lokalhistoriske arkiv har vi nogle HHI-billeder fra omkring 1940. De viser nogle meget store gymnastikhold, og HHI samlede netop dengang store karle- og pigehold i gymnastik. Om sommeren dyrkede man naturligvis også fodbold.

I dag beskæftiger HHI sig kun med fodbold, men foreningen kan fortsat glæde sig over at være et samlingssted for en stor kreds af sportsinteresserede: 250 medlemmer, når man regner alle med - - lige fra de små 6-årige på foreningens sandkassehold til de noget ældre oldboys.

Et af foreningens ønsker for den kommende tid er at få flyttet boldbanen til Langholt, og man har netop haft forhandlinger med kommunen desangående. Ved foreningens start var den samlingssted for idrætsinteresserede fra hele Horsens-Hammer kommune, og på den baggrund lå boldbanen meget centralt: nemlig midt i kommunen. I dag vil det være mere praktisk, om banen lå nærmere Langholt. Noget andet er, at der måske ved den videre udbygning af hovedvejen skal føres vej ind over den gamle HHI-bane, der som bekendt ligger ved "Bajerhuset".

Foreningens første formand var William Jensen, Langholt. I dag er Niels Chr. Nielsen, Langholt, formand for foreningen.

Vi gratulerer den 40-årige forening.

Den store sølvskat fra Grindsted udstillet i Aalborg.

I 1955 fandt man ved udvidelsen af Grindsted skole en møntpotte i skorstensfundamentet til et ældre hus. Potten rummede 2141 mønter slået i tiden mellem 1563 og 1716. De ældre mønter udgør kun en ringe del af det samlede fund. De fleste stammer fra perioden 1640 - 1716. Det er rimeligt at antage, at skatten er skjult under den store nordiske krig, der sluttede 1720.

Den 26.-27.marts havde Aalborg Møntsamlers Forening arrangeret en møntudstilling på Skydepavillonen i Aalborg. Man havde formået Aalborg Museum til at udstille det sjældne Grindsted-fund, der naturligvis vakte berettiget opsigt på udstillingen.

Hedins bog om Hammer Bakker er blevet genoptrykt.

Hedins dejlige bog om Hammer Bakker er blevet genoptrykt under redaktion af Johs. E.Tang Kristensen.

For alle de mange, der holder af Hammer Bakker har der således været lejlighed til at erhverve sig et eksemplar af denne bog. De læsere, der er så heldig at have 1. udgaven stående, vil måske ved en sammenligning af de to udgaver have konstateret, at den nye udgave faktisk er bedst. - Selv om en 1. udgave selvfølgelig stadig er en 1. udgave. Gengivelsen af fotografierne er bedst i den nye udgave, hvilket skyldes - såvidt vides - at redaktionen har gjort et stort arbejde med at finde frem til de originale fotos, der så er gengivet med en nyere tryktechnik.

Hammer kirke er igen taget i brug.

Der holdes igen gudstjenester i Hammer kirke, efter at den i nogen tid har været lukket p.g.a. en omfattende restaurering. Med tilpås nænsom hånd er der udført et smukt arbejde for at istandsætte den gamle kirke. I en af de nærmest følgende Horsens-Hammer årbøger vil vi bringe en artikel om Hammer kirke.

"Hammer-Horsens" blev til "Horsens-Hammer" for 100 år siden.

En præst vil næsten altid på landet have to sogne at virke i: hovedsognet, hvor præstegården ligger, samt et ekstra sogn, annexsognet. Det har været en fast regel, at man altid har nævnt hovedsognet først, når man har sammensat de to sognenavne. Indtil 1877 boede præsten i vore sogne på Hammergård ved Hammer kirke. Horsens sogn var altså annexsogn, og det var derfor ganske naturligt, at man dengang talte om "Hammer-Horsens" sogne. I 1877 - altså for 100 år siden flyttede præsten til Horsens (Langholt), og derfor var det lige så naturligt, at pastoratet kom til at hedde "Horsens-Hammer". Et navn vor kommune så kom til at bære, indtil kommunesammenlægningen fandt sted.

Hst.

Hammer med Hammer Kirke, der er lille og har et smalt Laarn, beliggende vestlig i Sognet, og der i Nærheden Præstegaarden. I Sognet ligger Øerne Grindsted og Bodskov ved Landeveien til Sæby, samt adskillige Samlinger af Boliger, nemlig Sølgaarde, Brøblund, Høbeegaarde, Møgelmoose eller Møgelmoose, Østerbjerg, Auløgaardene Attrup med Vindmølle, Skovlund med en lille Lund, Langebro Kro ved Sæbveien, hvor Halsveien dreier af, og et Steb Nord for Kirken ved en Korsvei paa den gamle Hjørringvei, kaldet Vilidt, som i forrige Aarhundrede var en Kro. Sognets Areal udgjør 5265 Tdr. Land med c. 104 Tdr. Htt. Der gaaer i Gjennemsnit c. 50 $\frac{1}{2}$ Td. Land paa Td. Htt.

Attrup er en gammel uprivilegeret Sæbegaard, der 1350 tilhørte „Johannes Kalf de Attrup" og 1397 Oluf Tygeien Lunge. For hundrede Aar siden havde den kun 16 $\frac{1}{2}$ Td. Hovedgaardstødt og 15 Tdr. Htt. Bøndergods.

Horsens, Annex til Hammer, har sit Areal baade i Kjør Herred og i Dronninglund Herred i Hjørring Amt. I Kjør Herred ligger Øerne Horsens med Kirke, der har en Altertafle, malet af Fru Ingemann, og Vindmølle, Rinderup ved Landeveien til Sæby, deelt i Øster- og Vester Rinderup, og Tranholm samt nogle Samlinger af Boliger, kaldede Brunsholthuse, Graverhuse og Stopperhuse, samt Vesterlunden ved Liimfjorden. Nordlig i Sognet ligger Hovedgården Langholt med 63 Tdr. Htt., hvoraf 34 Tdr. drives under Gaarden. I Dronninglund Herred ligger Øen Løngbruggaarde med nogle udflyttede Gaarde, hvoriblandt Faurholt. Broen, hvorved man paa Sæbveien kommer fra det ene Herred til det andet, kaldes Herredsbro. I Kjør Herred har Sognet 5047 Tdr. Land med 165 Tdr. Htt.; i Dronninglund Herred har det 1346 Tdr. Land med c. 49 $\frac{1}{2}$ Td. Htt. Hensholdsøviis har Sognet saaledes c. 30 $\frac{1}{2}$ og c. 26 $\frac{1}{2}$ Td. Land paa Td. Htt. Omtrent 50 Tdr. Land af Arealet optages af Langholt Skov, der ligger ved Aaen Nord for Gaarden.

Hovedgården Langholt nævnes 1355. I 1765 blev Gaarden ifaasat af den daværende Eier, Justitsraad C. Falkhaus, der ogsaa anlagde den smukke Have.

Vi bringer en gammel omtale af Hammer og Horsens sogne.

Omtalen er hentet fra "Danmark, en historisk-topografisk beskrivelse" Af L.Both. - 2. del. Wøldikes forlag, 1872.

Man bemærker, at Horsens sogn er omtalt som "annex" til Hammer.

Hst.

FRA ARKIVET

I tilknytning til "Horsens-Hammer Hjemstavnsmuseum" driver vi "Horsens-Hammer lokalhistoriske arkiv", hvori der efterhånden er samlet mange fotos, dokumenter, protokoller m.v., der altsammen fortæller Horsens-Hammer- historie.

På vore hylder er der i øjeblikket protokolmateriale fra følgende foreninger m.v.:

- .....Een Verden, Horsens-Hammer afd.
- .....Kinnerup Andelsmejeri
- .....Rærup Andelsmejeri
- .....Gravsholt Eggesalgskreds
- .....Vodskov forsamlingshus
- .....Julens Glæde, Langholt
- .....Horsens-Hammer sognebibliotek
- .....Vodskov foredragsforening
- .....Grindsted-Vodskov Kontrolforening
- .....Horsens-Hammer ungdomsnævn
- .....Horsens-Hammer sygeplejeforening
- .....Horsens-Hammer skolekommission
- .....Horsens-Hammer Fælleslærerråd
- .....Vodskov og Langholt privatbanestationer
- .....Vodskov skole
- .....Gravsholt skole

Nogle vil måske undre sig over, at alt dette arkivmateriale ikke bliver lagt frem på vore udstillinger. Det skyldes, at en del af materialet er lukket i en årrække. Det må være sådan, at man kan aflevere en protokol eller lign. til os og så vide, at den ikke lægges offentlig frem i en årrække. Der kan jo f. eks. i en foreningsprotokol være omtalt ting, som man ikke ønsker skal være offentligt tilgængelig.

Det er imidlertid meget vigtigt, at vi får samlet dette gamle arkivmateriale sammen. Når engang om 50 eller 100 år vor tids Horsens-Hammer historie skal skrives, vil man her kunne hente en masse oplysninger.

Ud over foreningsarkiverne har vi en del privat arkivmateriale liggende. Vore tre største privatarkiver er i øjeblikket:

- .....Erling Fischers arkiv. (indeholder bøger, kronikker, katastrofer m.v., som E.F. har skrevet)
- .....Villiam Jessen-arkivet. (indeholder en række bøger, pjecer, tryksager - herunder illegale - fra W.J.'s bogtrykkeri. Endvidere en del katalogmateriale fra W.J.' udstillinger)
- .....Anesminde-arkivet. (Gamle familiedokumenter fra frk. Ottilie Jensens familie. Endvidere en række matrikel-kort)

Horsens-Hammer årbog 1977 er udgivet af Horsens-Hammer Hjemstavnsforening. Formand: Chr. Jørgensen, Georginevej 23, Vodskov.
Redaktion af årbogen: Johs. Høgsted Jensen, Møgelbjergvej 58, Vodskov

